

IZNR.5183.575.2023.mz
numer pisma: 2410/2024

Olsztyn, dnia 14.03.2024r.

Wp Kamil Kiryjewski
Biuro Projektów Inżynierskich sp. z o.o.
Ul. Chrobrego 1
12-100 Szczytno

W związku z wnioskiem o wydanie zaleceń konserwatorskich do realizacji przebudowy cmentarza komunalnego w miejscowości Nawiady gm. Piecki (działka nr 249,250 obręb Nawiady), **Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Konserwator Zabytków** określa n/w zalecenia konserwatorskie, wynikające z art. 27 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. DzU z 2017r. poz. 2067).

Cmentarze ewangelicko-augsburski objęty jest ochroną konserwatorską na podstawie decyzji WKZ z dn. 11.01.2007r. wpisującej go w granicach działki nr 250 do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego./

Zgodnie z art. 5 w/w ustawy o ochronie zabytków, opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Zgodnie z art. 28 w/w ustawy o ochronie zabytków, niezależnie od obowiązków wynikających z opieki nad zabytkami, określonych w art. 5, właściciel lub posiadacz zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

- 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
- 2) zagrożeniu dla zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
- 3) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

WKZ przedstawia następujące zalecenia dotyczące przebudowy ogrodzenia cmentarza wraz z bramą i furtą w Nawiadach :

- Lokalizacja ogrodzenia winna przebiegać po linii granic historycznego cmentarza
- Zastosowane materiały budowlane winny pochodzić z grupy tradycyjnie stosowanych w regionie : kamień, cegła, drewno, metal /też kute, żeliwo/
- Forma ogrodzenia winna harmonizować z historycznym otoczeniem
- Niedopuszczalna jest wycinka starodrzewu w związku z inwestycją. Należy zabezpieczyć drzewostan rosnący w pobliżu inwestycji. Wszelkie prace ziemne w obrębie bryły korzeniowej drzewa winny być wykonywane ręcznie.
- Zalecane jest dodatkowe uczyelnienie granic cmentarza wzdłuż historycznego przebiegu granic przez odtworzenie/uzupełnienie szpaleru obrzeżnego drzew
- Odkryte w trakcie prac szczątki pochówków lub fragmenty nagrobków należy zabezpieczyć i umieścić odpowiednio w ossarium lub lapidarium

*Za zgodność
z oryginałem*

Dołączone do wniosku rozwiązania projektowe przebudowy ogrodzenia cmentarza spełniają podstawowe wymogi konserwatorskie.

2024 -03- 29

PROJEKTANT
Kamil Kiryjewski
mgr inż. Budownictwa
upr. bud. WAM 0163:POOK/18

Ponadto W-MWKZ z uwagi na walory zabytkowe historycznych cmentarzy przedstawia do wiadomości całościowe zalecenia konserwatorskie o różnym zakresie uszczegółowienia i zaawansowania. Zależnie od stopnia trudności winny one być wykonywane przez specjalistów (np. kwerendy historyczne, konserwacja nagrobków, prace arborystyczne drzew), ale też odpowiedni zakres prac może być realizowane przez lokalne społeczności (np. podstawowe prace porządkowe).

Zgodnie z zasadami ochrony konserwatorskiej wszelkie działania inwestycyjne należy podporządkować zasadzie maksymalnego poszanowania pierwotnej substancji i winny zmierzać w kierunku zabezpieczenia i uwydatnienia walorów zabytkowych wszystkich elementów – dotyczy to zarówno elementów architektonicznych jak i elementów zagospodarowania terenu oraz zadrzewień.

A. W ramach prac dokumentujących związanych z zabytkowym cmentarzem wskazane jest wykonanie następujących działań:

- Kwerenda historyczna
- Ogólny opis stanu zachowania cmentarza /nagrobki i kwatery, kaplice lub kapliczki, drzewostan komponowany, drogi, ogrodzenie/ z częścią graficzną
- Inwentaryzacja nagrobków ze spisem inskrypcji z zachowanych nagrobków historycznych
- Inwentaryzacja drzew z komponowanych nasadzeń na terenie cmentarza /aleje, szpalery, pojedyncze egzemplarze na terenie cmentarza i aleje dojazdowe do cmentarza/
- Dokumentacja fotograficzna cmentarza i nagrobków

B. W ramach prac porządkowych wskazane są następujące działania:

- Pozostawienie zachowanych nagrobków i ich fragmentów in situ, /nie przenosić/
- Zachowanie wszystkich drzew z historycznych nasadzeń i wieloletni samosiew/jako ewentualny materiał odnowieniowy/. Prace porządkowe winny odbywać się bez ingerencji w obrębie bryły korzeniowej i w obrębie korony drzew - niedopuszczalne jest usuwanie konarów i gałęzi /poza ewidentnie suchymi oraz odroślami z szyi korzeniowej lip/
- Usunięcie samosiewów drzew i krzewów z powierzchni grzebalnej z niedopuszczeniem do uszkodzenia pochówków
- Ewentualne zachowanie grup krzewów na obrzeżach cmentarza ze względów kompozycyjnych /jako formy ogrodzenia/ i ze względów przyrodniczych / jako remizy śródpolne /
- Zebranie i wywiezienie śmieci
- Dopuszczalne jest postawienie tablicy informacyjnej w sposób nie zakłócający ekspozycji bryły cmentarza

C. Docelowo w ramach szerszych prac rewaloryzacyjnych wskazane jest:

- Utworzenie ossuarium – miejsce przechowywania kości z dawnych pochówków
- Utworzenie lapidarium - miejsce przechowywania i prezentowania zgromadzonych fragmentów elementów architektonicznych oraz rzeźb, nagrobków, pomników itp..
- Prace związane z porządkowaniem nagrobków:
 - Konserwacja specjalistyczna nagrobków o wyróżniających wartościach (wykonywane przez specjalistów)
 - Scalanie uszkodzonych nagrobków

*Za zgodność
z oryginałem*
2024-03-29
PROJEKTANT
Krzysztof Kuryjewski
mgr inż. Budownictwa
upr. bud. WAM/0163/POOK/18

- Wyniesienie zapadniętych nagrobków na poziom terenu otaczającego
- Profilowanie grobów ziemnych
- Prace związane z porządkowaniem zieleni:
 - Zabiegi pielęgnacyjno-lecznicze starodrzewu drzew i krzewów (wykonywane przez specjalistów)
 - Uzupełnienie lub odtworzenie historycznych nasadzeń

Typowe nasadzenia na cmentarzach na terenie Warmii i Mazur to zgeometryzowane układy alejowe (najczęściej na planie krzyża lub powielający ten układ) oraz szpalery obrzeżne wzdłuż granic cmentarza. Najczęściej stosowanymi w nasadzeniach gatunkami drzew były lipy drobnolistne /*Tilia cordata*/ i klony pospolite /*Acer platanoides*/.

W ramach rewaloryzacji układu przestrzennego cmentarza należy zachować układ alei cmentarnych i nasadzeń granicznych oraz przeprowadzić zabiegi pielęgnacyjno- lecznicze historycznego drzewostanu. W miarę wypadania starodrzewu należy uzupełniać nasadzenia utrzymując układ liniowy, wprowadzając gatunki wcześniej rosnące w formie piennej, sadzone z zachowaniem historycznych odstępów.

Stosowane do uzupełnień sadzonki winny mieć prawidłową formę pienną z dobrze ukształtowaną koroną na wysokości ok. 2,5 m, winny być wieloletnie w możliwie najstarszym wieku (min. 10 lat). Zalecane jest przygotowanie zasobu jednorodnego gatunkowo, wiekowo oraz pokrojowo materiału szkółkarskiego dla zachowania harmonii w systematycznym uzupełnianiu ubytków odtwarzanego drzewostanu.

Wszelkie prace wykonywane na terenie cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków woj, warmińsko-mazurskiego wymagają uzyskania pozwolenia W-MWKZ w Olsztynie. W przypadku cmentarzy ujętych w ewidencji zabytków wskazane jest wykorzystanie zaleceń konserwatorskich

ZA WZGLĘD NA WYKONANIE PRAC
WŁAŚCICIEL NIERUCHOMOŚCI
Andrzej Koliński

Otrzymują:

1. Kamil Koryjewski, Biuro Projektów Inżynierskich Sp. z o.o. Sp.k.,
ul. B. Chrobrego 1, 12-100 Szczytno
2. Gmina Piecki, ul. Zwycięstwa 34, 11-710 Nidzica
3. a/a

